

Vik
här

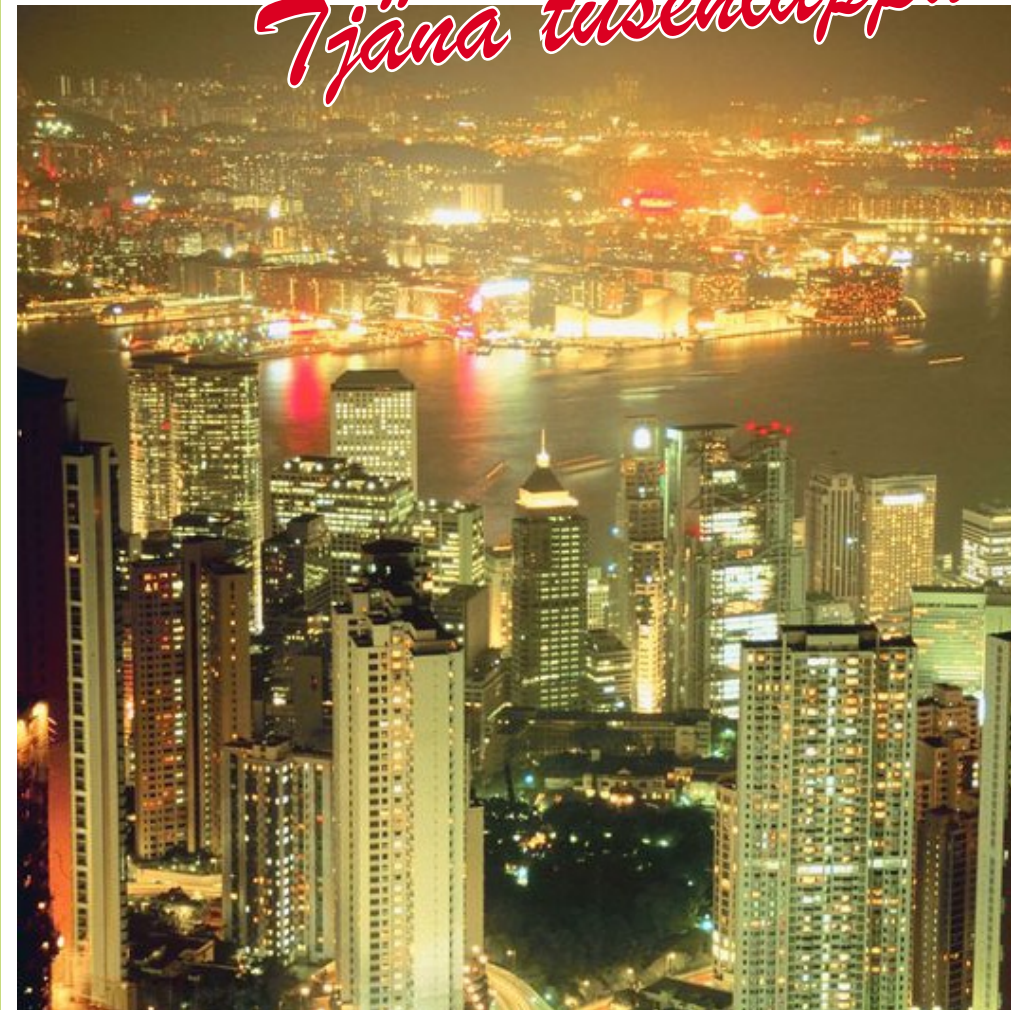

AFTONBLADET.se

PLUS GUIDE

Publicerad
mars 2009

7jäna tusenlappar!

✓ Pressa elpriset ✓ Halvera elräkningen med bra vanor
✓ Så tyder du din elräkning ✓ Byt elbolag - 5 enkla steg

Har du koll på dina elkostnader?

Vet du vad du betalar för elen?

Vet du hur mycket du gör av med varje månad?

Själv trodde jag att jag hade koll – men ack vad jag bedrog mig.

Sedan ett par år skriver jag varje månad upp hur mycket el jag och min familj gör av med.

Den busenkla åtgärden har automatiskt lett till att vi i vår familj gör av med allt mindre el. Det har liksom blivit en sport att hela tiden försöka sänka förbrukningen lite, lite.

Så ja, jag vet hur mycket jag gör av med.

Och priset...tja, femtio någonting öre per kWh är det väl, bättre koll behöver man väl inte ha?

Jodå, det behöver man! När jag började räkna på det, med hjälp av en hög räkningar från el- och nätbolagen och mallen på sidan 16, insåg jag att jag hade noll koll.

Totalt, med skatt och moms, förvandlades de "femtio någonting" örena till - 1,24 kr! Plus över hundra kronor i fasta avgifter - varje månad!

Vad kostar DIN el?

I den här guiden kan du få mängder av tips på hur du kan sänka din elräkning. Skulle jag lyfta fram ett av de tipsen blir det att ringa elbolaget och helt enkelt be om ett lägre pris.

Det samtalet räcker långt för nästan hälften av

Sveriges befolkning, eftersom många automatiskt har fått ett riktigt dåligt elavtal när de inte gjort något aktivt val hos sitt elbolag.

Gäller det dig också?

Men, och detta är ett stort men: större delen av elräkningen kan du inte påverka genom att byta bolag. Större delen är skatt, moms och avgift till nätbolaget, som du inte kan välja själv. För att få ner notan rejält krävs det att du helt enkelt börjar göra av med mindre el.

Och det är inte så svårt, egentligen.

Börja som jag gjorde: läs av elmätaren en gång i månaden, och börja tävla med dig själv.

Rätt vad det är har du börjat släcka lampor efter dig.

Och sänkt temperaturen.

Kanske upptäcker du vad jag också har upptäckt:

Det är ganska mysigt att gå i raggsockor på vintern!

Maria Wångersjö.

redaktion

Guideredaktör Susanne Wixe (guider@aftonbladet.se). **Redigerare** Katarina Lundberg. **Pluschef** Helena Utter. **Text** Maria Wångersjö. **Foto** Simon Pettersson, Jupiterimages, Colourbox. **Utgivare** Aftonbladet. **Ansvarig utgivare** Kalle Jungkvist. **Adress** Aftonbladet, 105 18 Stockholm. **Telefon** 08-562 529 00.

AFTONBLADET.se

Pressa elpriset med ett enda telefonsamtal

Ring elbolaget och be om det billigaste elpriset. Sådär ja. Svårare är det inte att sänka elkostnaden.

Ungefär hälften av Sveriges hushåll har marknadens dyraste och sämsta avtalsform. Det kallas tillsvidareavtal eller normalpris, och det får de flesta som inte gjort något aktivt val hos elbolaget.

Allt som krävs för att komma billigare undan är

ringa elbolaget och be om ett billigare avtal. Telefonnummer finns på elräkningen och på internet.

Var beredd på att säljaren i telefonluren kommer att börja pressa dig på om du vill ha rörligt eller fast avtal, långt eller kort, miljömärkt eller vanligt. Vill du inte engagera dig alls tar du bara ett avtal i högen – vad som helst är bättre än tillsvidareavtalet. När du lägger på luren har du troligtvis tjänat en rejäl hacka.

5 x välja elavtal

Fast eller rörligt pris

Med rörligt pris förändras ditt pris per kWh från månad till månad. Med fast pris får du ett prisförslag, och köper sedan all din el till det priset under bindings-tiden. Rörligt pris har varit det lönsammaste alternativet på sikt – hittills. Hur det blir i framtiden vet ingen. Är trygghet viktigt för dig kanske det är bäst att välja fast pris.

Mixat avtal

Det finns avtal som har rörligt pris, kombinerat med en garanti att det aldrig går över ett visst pristak. För de här avtalen tar elbolaget ofta lite extra betalt, jäm-

fört med ett vanligt rörligt avtal.

Binda på kort eller lång tid

Vill du binda elpriset kan du välja mellan korta avtal – kanske 3, 6 eller 12 månader – eller långa avtal, där priset kan vara bundet i flera år. Fråga gärna elbolaget om elpriset de erbjuder är lågt eller högt jämfört med hur det sett ut de senaste åren, eller jämför själv. Är det lågt just nu kan det vara rätt att binda på längre tid.

Välja rätt årstid

Genom åren har priset på el oftast legat som lägst på våren eller försommaren, när vårfloden

fört med ett vanligt rörligt avtal. Om det är höst eller vinter, och du ändå vill binda priset, kan du fråga om du kan få teckna ett avtal som går ut på våren eller försommaren. Då ökar chansen för att du ska kunna teckna ett förmånligare avtal nästa gång.

Få hjälp och råd

Din kommunala energirådgivare: www.energimyndigheten.se/sv/hus-hall/energiradgivare
Du kan också vända dig till Konsumenternas elrådgivningsbyrå: www.elradgivningsbyran.se

5 x förutspå elpriset

Konjunkturen

I lågkonjunktur minskar efterfrågan på el i svensk industri – då går elpriset ner. I högkonjunktur ökar efterfrågan på el – då går elpriset upp.

Temperaturen

Är det kallt är efterfrågan på el hög, eftersom behovet av uppvärmning ökar – då stiger priset. Är det varmt minskar efterfrågan på el – då sjunker priset.

Regnmängden

Hälften av den nordiska elen kommer från vattenkraft. När det

finns mycket vatten (vårflod eller regn) ökar tillgången på el – priset sjunker. När det inte regnar så mycket som det brukar minskar tillgången – priset stiger. Men det vill till att regnet faller på rätt ställen – för att priset ska gå ner måste det regna på norska Vestlandet och i de svenska fjällen, eftersom det är där vattenmagasinen och vattenkraftverken finns.

Elkraftverk

Om det tillkommer nya anläggningar för elproduktion ökar tillgången på el – priset sjunker.

När anläggningar försvinner minskar tillgången på el – priset stiger.

Övriga Norden

Förhållandena i våra nordiska grannländer spelar stor roll för vårt elpris. Anledningen är att elen vi förbrukar köps och säljs på Nordpool, som är en gemensam elbörs för hela Norden. Bakgrunden till Nordpool är att Sverige står i förbindelse med resten av Norden med kablar, som gör att de nordiska länderna enkelt kan köpa och sälja el till varandra.

När 1800-talshuset utrustades med solfångare och pellets/vedpanna sjönk elkostnaderna rejält.

Så sänkte de elkostnaderna med 20 000 kronor om året

Trött på skyhöga elräkningar?

Gör som familjen Pettersson i Hjo. Med uppfinningsrikedom, statliga bidrag och en hel del jobb har de lyckats sänka sina elkostnader med 20 000 kronor per år.

Deras tips: byt värmesystem och köp in billig hushållsel från ett lokalt vindkraftverk. Och läs av elmätaren ofta!

Anders och Irene Pettersson föll direkt för det gamla 1800-talshuset vid Vätterns strand i Hjo. Med sina 131 kvadrat, och ett uthus på ytterligare 74 kvadrat, blev det gott om plats för paret och deras tre barn.

Huset värmdes med direktverkande el, och årsförbrukningen på 24 000 kWh el kostade en rejäl slant. Med åren blev det allt dyrare.

När de statliga bidragen för att byta ut eluppvärmningen kom nappade de direkt. År 2000 började Anders Pettersson sin helrenovering av husets värmesystem.

Han började med att byta ut elementen till vattenelement, för att sedan fritt kunna välja uppvärmningssystem.

Han tittade på olika värmepumpar, men fastnade till slut för en pelletspanna som även gick att elda med ved.

– Det är flexibelt. Nu eldar jag pellets i veckorna, och ved på helgerna och när andan faller på.

Han kompletterade med 13 kvadratmeter solfångare, som täcker hela uthusets tak. Solens strålar värmer upp vattnet i en ackumulatortank, som kan användas till både värme och varmvatten.

– Solen värmer allt i botten på ackumulatortanken. När det inte räcker kompletterar jag med pellets och ved.

Kvar blir runt 5 000 kWh hushållsel, som familjen fortfarande måste köpa in. För att täcka det behovet har de köpt andelar i ett lokalt vindkraftverk, som ger dem rätt att köpa billig el och dessutom ger avkastning varje år. I takt med att elpriset stiger ökar

även avkastningen.

– Det är en bra affär, det borde alla köpa, säger Anders Pettersson.

Han är väldigt tekniskt intresserad, men trodde

forts på sid 6

"De flesta kan göra mer än vad de tror"

5 x Anders bästa tips

Kolla förbrukningen

Skafta en elförbrukningsmätare för ungefär 200 kronor – då ser du vilka apparater som drar mycket el.

Läs av mätaren

Läs av elmätaren ofta – man lär sig otroligt mycket och ser direkt

vilka åtgärder som ger effekt.

Duscha snålt

Byt till snålspolande duschmunstycken – det kan sänka vattenförbrukningen till en tredjedel.

Handla energismart

När du köper nya vitvaror – kolla

hur mycket el apparaten drar både när den är igång och när den är avstängd.

Jämför

Jämför din elförbrukning med andras – till exempel grannarnas.

1. Anders Pettersson kollar hur mycket ström pelletsbrännaren drar med hjälp av en enkel elförbrukningsmätare. Genom att testa den på alla nya vitvaror har han upptäckt att disk- och tvättmaskinen drar en hel del ström även när de är avstängda.

2. Anders kontrollerar styrsystemet för solfångarna som sitter på uthusets tak.

3. Alla i familjen vet att grenkontakterna vid datorn och tv:n ska stängas av när det är läggdags. Genom att undvika standby-läget spar de många hundralappar varje år.

4. På hösten fyller Anders på pellets i pannan var tredje vecka. På helgerna eldar han pannan med ved.

Detta gjorde familjen Pettersson

- ✓ Isolerat bottenbjälklaget
- ✓ Bytt en glasruta till lågenergiglas
- ✓ Nya tätningsslistor av silikon och dammlister mellan fönsterbågarna
- ✓ Lågenergilampor nästan överallt
- ✓ Nya snålspolande duschmunstycken
- ✓ Ny kyl/frys med energiklass A (= energisnålt)
- ✓ Nya vattenelement och några rum med golvvärme
- ✓ Ny panna med pelletsbrännare och möjlighet till vedeldning
- ✓ Ackumulatortank
- ✓ Solfångare 13 m²
- ✓ Köpt andelar i ett lokalt vindkraftverk

Så mycket kostade det

- Total kostnad: 120 000 kronor.
- Statliga bidrag: 40 000.
- Betalat själv: 80 000 kronor.

■ **Förbrukning före åtgärderna:** 24 000 kWh/år.

■ **Förbrukning efter åtgärderna:** 5 000 kWh/år, plus 2 ton pellets och 5 kubikmeter ved.

■ **Besparing:** Över 20 000 kronor per år.

Familjen Pettersson köpte in sig i det lokala vindkraftverket där de nu kan köpa billig el.

forts från sid 4

ändå att han skulle bli tvungen att ta in en del hjälp. Men han lärde sig efter hand, och det enda han behövt anlita proffs för är de elektriska installationerna.

– De flesta kan göra mycket mer än de tror. Det är inte så komplicerat egentligen.

Med åren har miljö och energi blivit ett stort intresse, och han är stolt över att inte alls bidra till koldioxidutsläppen. Nästa projekt blir att bygga en liten vindsnurra att ha på tomten.

– När det blåser bromsas snurran, och värmen som utvecklas då ska gå in i ackumulatortanken.

På sommaren ger solpanelerna mer värme än familjen kan använda. Då kör Anders ut värmen i krypgrunden, och undviker på det sättet fukskador.

På köpet har han dessutom fått kvarterets snygga trädgårdsplattor:

– Jag håller 95-gradigt vatten från ackumulatortanken på dem. Ogräset dör garanterat!

Andelar i vindkraftverk

■ Runt om i Sverige finns vindkraftkooperativ som säljer andelar av vindkraftverket. En andel är ofta på 1 000 kWh och kostar ofta runt 6 000-7 000 kronor. Du får som mest köpa andelar motsvarande din egen årsförbrukning, och får sedan köpa de kilowattimarna till ett ganska lågt pris. Även om du lånar pengar till andelarna i en bank kan räntan och elpriset tillsammans bli lägre än elpriset hos ett vanligt elbolag. Andelarna kan säljas tillbaka till kooperativet när du inte vill ha dem längre.

- ✓ Nätverk för vindbruk har länkar till lokala vindkraftkooperativ:
► www.natverkförvindbruk.se
- ✓ Hos Boverket kan du ladda ner eller köpa den nyutkomna Vindkraftshandboken:
► www.boverket.se

Byt till biobränsle och få upp till 30 procent av materialkostnaden i statligt stöd.

5 x statsbidrag

Få hjälp

Varje kommun har en energirådgivare som kan ge dig gratis råd om bland annat uppvärmning, energieffektivisering och statliga bidrag. Här hittar du energirådgivaren i din kommun:

► www.energimyndigheten.se/sv/hushall/energiradgivare

Byte från direktverkande el

Om du byter från direktverkande el till fjärrvärme, biobränsle (till exempel pellets eller flis) eller berg-, sjö- eller jordvärmepump kan du för ett småhus få bidrag med upp till 30 procent av kostnaden för arbete och material. Maxbeloppet är 30 000 kronor.

Du kan inte få stöd för byte till luftvärmepump. På Boverkets sajt kan du få information om olika bidrag och stöd:

► www.boverket.se

Stödet söker du hos länsstyrelsen. Hitta den länsstyrelse du tillhör på:

► www.lst.se

Solvärmestöd

För installation av solvärme kan du få upp till 7 500 kronor i bidrag. Sök hos länsstyrelsen.

Borttagna stöd

Stöd för byte från oljeuppvärmning och stöd för byte till energieffektiva fönster har tagits bort.

HUS-avdrag

Det som förut hette ROT-avdrag har återinförts. Du kan få avdrag med 50 procent av arbetskostnaden för reparation, underhåll och om/tillbyggnad – och i den beskrivningen ryms flera energibesparande åtgärder. Du kan inte få avdrag för en åtgärd du redan fått annat statsstöd för. Maxavdraget är 50 000 per husägare, så om ni är två ägare blir det 100 000 kr. Från 1 juli ska du kunna få rabatt direkt på fakturan från hantverkaren. Läs mer om avdraget hos Skatteverket – sök på "Så här fungerar husavdraget":

► www.skatteverket.se

5 x lampor

Glödlampa

Mycket bra färgåtergivning, och ett mjukt ljus – men en energislösare, och förbjuds därför nu i EU och i många andra länder i världen. Bara 5-10 procent av energin blir ljus, resten blir värme. Även vintertid, när vi har behov av uppvärmning, innebär glödlampen ett slöseri genom att värmen ofta hamnar i nivå med taket – där den inte gör så stor nytta. Innehåller inte kvicksilver. Ska lämnas till återvinning.

Ljusstyrka. Är i princip ett lysrör som formats till glödlampsform. Lyser sämre i kyla och fukt. Innehåller kvicksilver. Ska lämnas till återvinning.

Halogenlampa

Ungefär lika bra färgåtergivning som en glödlampa, men skarpare och mer bländande ljus. Kan dimmas. Sparar 30-50 procent el jämfört med en glödlampa, beroende på energiklass (den lägre be-

sparingen för energiklass C, den högre för energiklass B). Finns med vanlig glödlampssockel. Blir mycket varm. Innehåller inte kvicksilver. Ska lämnas till återvinning.

Lågenergilampa

Sämre färgåtergivning än en glödlampa, med plattare sken. Sparar 75-80 procent energi jämfört med en glödlampa. Kan inte dimmas (det finns dock dyra, dimbara varianter). Har ofta en uppstartsperiod på flera minuter till full

LED (lysdiodlampa)

Sämre färgåtergivning än en glödlampa, och ofta skarpt ljus och kallt sken – dock händer det mycket på den här fronten nu! Så småningom tros lysdiodslampor dra mindre el än en lågenergilampa och hålla upp till 50 gånger längre än en glödlampa – dock är den dyrare i inköp. Finns även med vanlig glödlampssockel. Blir inte så varm. Innehåller inte kvicksilver. Ska lämnas till återvinning.

Lysrör

Sämre färgåtergivning än en glödlampa, med plattare sken – det finns dock många olika kvaliteter och färgåtergivningen varierar stort. Kan normalt inte dimmas. De nya T5-lysroren kan dimmas, men kräver speciell armatur. Drar en tiondel av vad en glödlampa drar, och håller 50 gånger längre. Innehåller kvicksilver. Ska lämnas till återvinning.

Hej då, glödlampen!

✓ **September 2009:** Säljstopp för alla matta glödlampor och för klara 100-watts glödlampor.

✓ **September 2010:** Säljstopp för klara 75-watts glödlampor.

✓ **September 2011:** Säljstopp för klara 60-watts glödlampor.

✓ **September 2012:** Säljstopp för klara 40- och 25-watts glödlampor.

✓ **September 2013:** Skärpta energikrav på lågenergilampor och LED-lampor.

✓ **September 2016:** Skärpta energikrav på halogenlampor.

Så bra återges färgerna:

✓ **Solljus:** 100 ra*

✓ **Glödlampa:** 97-99 ra

✓ **Halogenlampa:** 85-99 ra

✓ **Lågenergilampa:** 70-89 ra

✓ **Lysrör:** 50-60 ra (enkelfärg) eller 80-89 ra (fullfärg), i vissa fall upp till 97 ra

✓ **LED-lampa:** 60-85 ra, i vissa fall upp till 95 ra

*Ra = ljusvärde i index. Mått på ljusets färgåtergivningsförmåga.

Nya och bättre vanor kan halvera elräkningen

Över hälften av elkostnaderna är skatter, avgifter och nätkostnad – och de beloppen kan man inte påverka genom att välja elbolag.

Men du är inte maktlös för det. Med enkla åtgärder kan du göra av med mindre el.

Det gör stor skillnad i plånboken – och för miljön.

– En familj kan ha lika stort hus och bestå av lika många människor som en annan familj, men ändå ha dubbelt så stora elkostnader. Då handlar det om vad de har för beteende, säger Lisa Löfving, energirådgivare i Mariestad.

Kortare duschar, att använda vattenkokare istället för att koka vatten på spisen och att stänga av allting man inte använder för tillfället är exempel på beteenden som sparar el.

– Ta för vana att stänga av datorn när du är färdig. Med bredbandet känns det som att det är gratis att vara uppkopplad. Men elen kostar varje minut, tipsar Lisa Löfving.

Hon vill också slå ett slag för att stänga av tv:n ”på riktigt”, inte bara med fjärrkontrollen. Argumentet att tv:n slits när man sätter på den och

stänger av den ofta ger hon inte mycket för.

– Tv:n ska vara byggd för normal användning, och i det ingår att sätta på den och stänga av den några gånger om dagen. Annars är det en dålig tv.

Hon rekommenderar alla att bli medvetna om hur mycket el de gör av

med, och vilka apparater som drar mest el. Bra hjälpmedel är att läsa av elmätaren ofta, och att skaffa en elförbrukningsmätare som kan mäta enskilda apparaters strömförbrukning.

– Då kan man lära sig vad det är som drar mycket el. Det är första steget för att få ner förbrukningen.

Vilka åtgärder kan spara mest pengar?

– Det beror förstås på hur man bor, om det ingår varmvatten och värme. Men kortare duschar, att stänga av alla apparater och att byta till lågenergilampor är det som oftast gör störst skillnad i pengar för en familj.

Lisa Löfving.

**Så gör du
av med
mindre el**

5 x spara el – rivstart

Jaga bättre avtal

Ring ditt elbolag ibland och kolla om du har det billigaste avtalet, och jämför priser med andra elbolag någon gång om året. Kan-ske dags att byta?

Läs av elmätaren

Läs av elmätaren ofta – minst en gång i månaden, och anteckna förbrukningen! Många sparar 5-10 procent av sin förbrukning när de blir medvetna om vad

de gör av med. Dessutom kan du upptäcka om något är på tok som gör att det går åt extra mycket el.

Byt till lågenergilampor

De kostar mer i inköp, men varje lampa sparar hundralappar i el under sin livslängd. Tio bytta lampor sparar 400 kr i el på ett år.

Undvik standby

Använd inte standby-läget – bryt strömmen helt genom att dra ur kontakten, eller använd grenkontakt med avstängningsknapp.

Be om råd

Ring kommunens energirådgivare och be om råd – alla telefonnummer finns på energimyndigheten.

► www.energimyndigheten.se

5 x kök

Frosta av

Frosta av kylen och frysen och gör rent dem på baksidan, och ställ om möjligt frysen i ett svalare utrymme så drar den mindre el.

På med locket!

När du lagar mat på spisen: använd kastruller med plan botten som passar spisplattan, och lägg

locket på! Utnyttja eftervärmen.

Använd vattenkokare

Värm vatten i vattenkokaren istället för på spisen.

Tina inte i mikron

Använd mikron med förnuft! Tillagar du mindre mängder mat drar den mindre än spisen – bra! Men tina inte mat i mikron, pla-

nera i förväg och tina över natten i kylen istället.

Diska smart

Skölj inte disken under rinnande varmt vatten. Diskar du i maskin: kör maskinen när den är full, och låt disken självtorka med öppen lucka istället för att använda torkprogrammet.

5 x tvätta

Kör full maskin

Tvätta med full (men inte packad) tvättmaskin på så låg temperatur som möjligt.

Använd tvättlinan

Häng upp tvätten istället för att torktumla eller torka i torkskåp.

Centrifugera

Om du har torkumlare: centrifugera hårt, så behöver du inte tumla lika länge. Tvättmaskinen drar mindre el än tumlaren!

Använd natt-el

Om ditt elbolag erbjuder extra billig el på natten: värm upp varmvattenberedaren och kör tvättmaskinen eller tumlaren nattetid.

Köp energisnåla maskiner

Köper du ny tvättmaskin/tork-

tumlare – köp energiklass A eller bättre (energisnålt).

Tvätta alltid med full maskin.

5 x duscha

Skippa badkaret

Duscha istället för att bada.

Snabbduscha

Duscha kortare tid – en 12-minutersdusch motsvarar ett bad i badkar och kostar 5-10 kronor i vatten- och uppvärmningskostnad.

Snåla med vattnet

Montera in strypbrickor och flödesbegränsare i befintliga kranar – du spar både vatten och energi.

Byt duschmunstycke

Skaffa snålspolande duschmunstycke – för en familj kan det

spara över 1 000 kronor per år i vatten och energi.

Dubbelduscha

Duscha med din partner, och spara på uppvärmnings- och vattenkostnaden. Se upp så att duschtiden inte mer än fördubblas!

5 x värme

På med raggsockorna

Sänk inomhustemperaturen – för varje grad du sänker sjunker elförbrukningen med 5 procent, vilket kan motsvara 1 000 kr/år. Köp en termometer till varje rum! Och klä på dig – du måste inte gå i t-shirt och barfota inomhus mitt i vintern.

Vädra effektivt

Vädra kort och effektivt – stäng av elementen under fönstren under tiden.

Möblera smart

Ställ inte stora möbler framför elementen – de hindrar värmen från att sprida sig.

Täta

Kontrollera och byt tätningslister på dörrar och fönster.

Fixa termostaten

Se till att befintliga termostater fungerar. Byt till elektriska termostater eller installera ett styrsystem till dina gamla el-radiatorer.

5 x shoppa

Grenkontakter

Köp ett par grenkontakter med avstängningsknapp för att lättare kunna undvika standby-läget.

Energisparare för tv

Det finns energisparare för tv att köpa. De gör att du kan fortsätta stänga av och sätta på tv:n med fjärrkontrollen, men tv:n stängs av helt och standby-läget används inte. Kostar runt 200 kro-

nor på exempelvis Clas Ohlson.

Elförbrukningsmätare

Köp en elförbrukningsmätare och kolla olika apparaters strömförbrukning. Kolla även i avstängt läge! Kostar runt 150 kronor på till exempel Clas Ohlson.

Timer

Skaffa timer till lampor som brukar bli stående påslagna dag- el-

ler nattetid.

Samkör med grannarna

I områden där många hus är byggda samtidigt kan grannar gå ihop om gemensamma upphandlingar av exempelvis vitvaror, varmvattenberedare eller isoleringsarbeten.

5 x investeringar

Isolera

Tilläggsisolera vindsbjälklaget.

Kolla ventilationen

Ta hjälp och kontrollera att ventilationen är rätt inställd.

Byt värmesystem

Värms ditt hus upp med el eller olja – fundera över att byta uppvärmningssystem. Kombinationslösningar kan vara mycket

effektiva. Prata med kommunens energirådgivare för att få veta vilka alternativ som finns för dig.

Byt fönster

Byt till treglasfönster – alternativen är att byta bara det inre glaset i ett tvåglasfönster till lågenergiglas, eller komplettera ett tvåglasfönster med en tredje ruta.

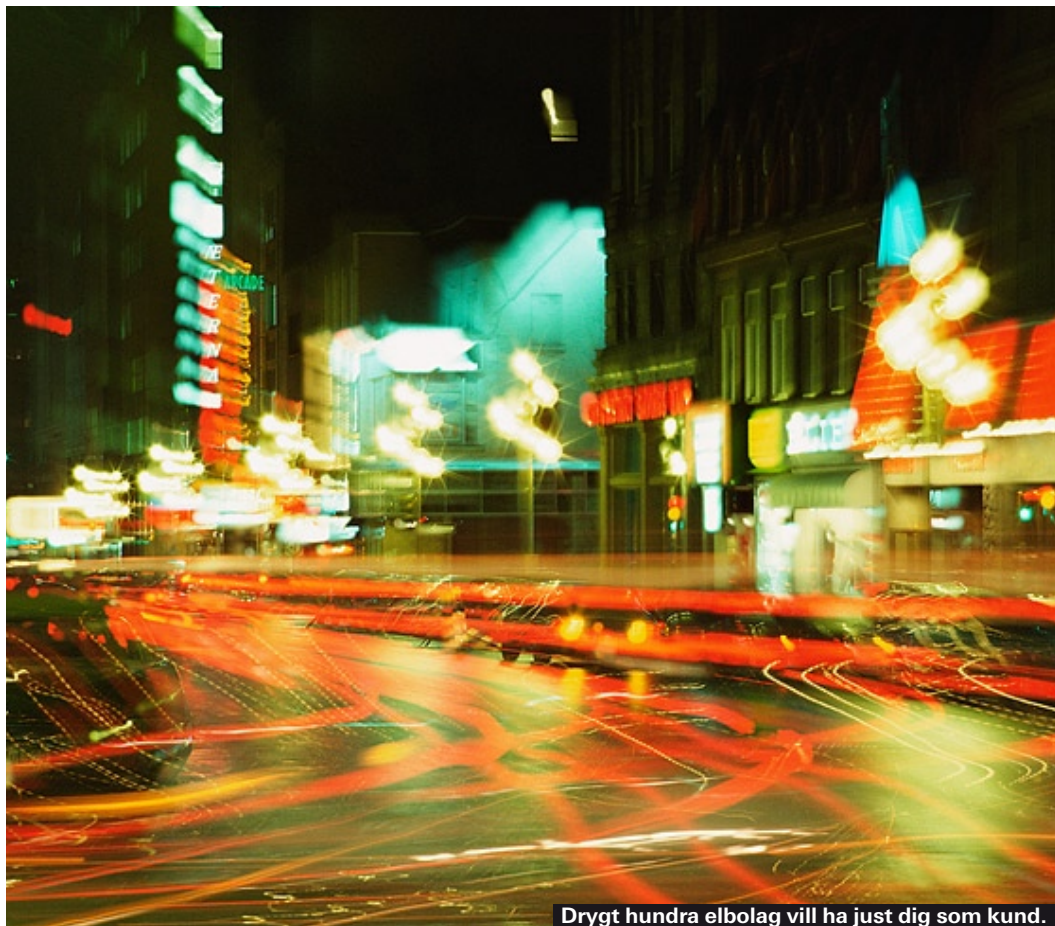
Kolla golvvärmen

Om du installerat golvvärme utan att ha tillräcklig isolering under golvplattan kan du sänka temperaturen på golvet och lösa resten av värmebehovet med vanliga radiatorer – det kan bli billigare på sikt.

✓ Lättläst myndighetssajt om att spara energi:

► www.blienergismart.se

Så byter du elbolag

Drygt hundra elbolag vill ha just dig som kund.

Det finns över 100 elbolag som konkurrerar om att ha dig som kund. Du kan tjäna pengar på att byta – och det är både enkelt och gratis.

Sedan slutet av 90-talet är elmarknaden fri. Det betyder att du kan välja vilket elbolag du vill. Det enda du behöver göra är att ringa ditt nya elbolag, så tar de hand om resten. Räkna med att bytet tar mellan en och två månader.

Ett byte är både enkelt och gratis

Däremot kan du inte byta nätbolag, trots att det för många skulle ge lägre kostnader. Nätbolaget tar betalt för att transportera elen hem till dig. Du måste anlita det nätbolag som finns där du bor, och ofta kommer nätavgiften på en separat räkning.

Vill du bara ha en räkning kan du ringa nätbolaget och fråga vilket elbolag de samarbetar med, och om du kan få allt på samma räkning.

5 x byta elbolag

Kolla din uppsägningstid

Börja med att kolla vad du har för uppsägningstid hos ditt nuvarande elbolag, och om du har ett avtal som är bundet på en viss tid. Har du det får du vänta med att byta tills avtalet har gått ut, eller betala för att bryta avtalet i förtid. Om du inte vet vad som gäller kan du ringa ditt elbolag och fråga. Numret står på elräkningen.

Välj nytt elbolag

Nu är det dags att välja ett nytt elbolag. En bra start är att gå in på Elpriskollen på Energimarknadsinspektionens sajt: ► www.ei.se/elpriskollen

Ta fram räkningen

På dina räkningar från elbolaget och nätbolaget finns tre uppgifter som ditt nya elbolag kan komma att behöva: anläggnings-id (förkortas "anl id"), områdes-

Jämför elpriserna på nätet innan du bestämmer dig.

id (förkortas omr id, kallas även nätområde) och anläggningsadress (kan vara gatadressen, lägenhetsnumret eller måtar-numret). Kolla också vem som står för avtalet – samma person måste teckna både nät- och elavtal.

Lyft luren

Ring ditt nya elbolag och berätta att du vill bli kund där, och ge dem uppgifterna de behöver. Du kommer att få välja vilket avtal

du vill ha. Vet du inte vad som passar dig får du hjälp att välja.

Vänta

Ditt nya elbolag kontaktar ditt gamla bolag och genomför bytet. Byten sker alltid den första dagen i månaden. Var ute i god tid – räkna med att det tar någon månad.

✓ Frågor? Behöver du hjälp? Kontakta Elrådgivningsbyrån: ► www.elradgivningsbyran.se

5 x välja elbolag

Årsavgift

Hur hög är den fasta årsavgiften? Speciellt för dig med liten förbrukning kan det löna sig att leta efter ett bolag med låg eller ingen fast abonnemangsavgift. För dig med hög förbrukning är priset per kWh viktigast.

Vad ingår i priset?

Akta dig för att jämföra äpplen och päron! Kolla vad som ingår i det pris du blir erbjuden, och vad som ingår i de priser du jämför med (exempelvis det som står på din elräkning). Är priset med/utan elcertifikat, skatt, moms? Hur lång tid måste du binda avtalet på?

Kan du få rabatt?

Är du medlem i någon organisation som kan ge rabatt på el?

Medlemskap i vissa organisationer, till exempel Villaägarnas riksförbund, Sveriges pensionsförbund eller Ikea family, kan ge lägre pris hos vissa elbolag. Du kan också få rabatt om du köper flera tjänster från samma bolag – exempelvis både el och bredband, eller både el och villaolja.

Miljömärkt?

Kanske vill du köpa el endast från förnyelsebara energikällor, eller el som garanterat inte kommer från kol. Kolla vad de olika bolagen erbjuder.

Billig natt-el?

Har du nytta av billigare el nattetid? Du kanske har möjlighet att tvätta eller torktumla på natten, eller värma vattnet i varmvat-

tenberedaren. Leta då efter ett elbolag som erbjuder tidstariff, som innebär ett högre pris för elförbrukning under dagtid och ett lägre pris under natten.

✓ Här kan du jämföra priser: ► www.ei.se/elpriskollen ► www.elprisguiden.se

Se upp för lockpriser!

Elbolaget erbjuder dig att köpa el för 51,9 öre/kWh – men när räkningen kommer visar det sig att du måste betala mer än det dubbla. Vad har hänt? Jo, skatt och moms har tillkommit. Tänk på att ta reda på vad som ingår i priset som elbolaget lockar med!

Ring ditt elbolag och kräv att de förklarar räkningen om du inte förstår allt.

Tolka din elräkning

Är elräkningen obegriplig?

Lugn. Här kommer första hjälpen.

Är räkningen fortfarande obegriplig?

Ring ditt elbolag och kräv att de förklarar!

Elräkningen är ofta svår att läsa. Det beror på tre saker:

1. El och nät

Du måste betala både för elen (kallas elhandel eller kort och gott energi) och för att få elen transporterad till dig (kallas nät eller överföring). Du betalar alltså två avgifter för varje kilowattimme (kWh) och två fasta årsavgifter. En del får bägge kostnaderna på en räkning, en del får två räkningar.

2. Priset består av många delar

Till elbolaget betalar du elpris, energiskatt och elcertifikatavgift för varje kWh. Dessutom betalar du en fast årsavgift. På alltihop betalar du 25 procents moms.

Till nätbolaget betalar du överföringsavgift för varje kWh. Dessutom betalar du en fast årsavgift. På alltihop betalar du 25 procent moms.

3. Avläst och beräknad förbrukning

Senast den 30 juni 2009 ska elbolagen börja ta betalt för verklig förbrukning, och därför har nu många fått fjärravlästa mätare som automatiskt rapporterar förbrukningen till elbolaget varje månad. Men fram till halvårsskiftet är det fritt fram för elbolagen att beräkna din förbrukning efter vad du gjorde av med förra året. Ofta visar det sig i efterhand att beräkningen inte stämde riktigt. Då görs en så kallad avstämning. På en sådan räkning redovisas både elbolagets tidigare gissning och den förbrukning de senare faktiskt mätt upp, och så får du betala mellanskillnaden (eller så får du pengar tillbaka). Ibland delas redovisningen upp i flera olika delperioder, beroende på att olika priser gällt under olika perioder.

5 x poster på elräkningen

El

Elbolaget erbjuder dig att köpa el för ett visst pris per kilowattimme. På räkningen står det el, elhandel eller energi. Elpriset som marknadsförs ska inkludera elcertifikatavgift (några ören). Däremot kan elcertifikatavgiften stå som en separat post på din elräkning – tänk på det om du vill jämföra ditt nuvarande pris med ett erbjudande du fått.

Nätavgift

Till nätbolaget, som äger ledningen, måste du betala en transportavgift på ett antal öre per kWh. Den kan komma på samma räkning eller på en egen räkning, beroende på vilket elbolag du valt. På räkningen står det nät eller överföring.

Energiskatt

Det tillkommer alltid skatt på elpriset. Den är i dag 28,2 öre per kWh. I vissa län och kommuner

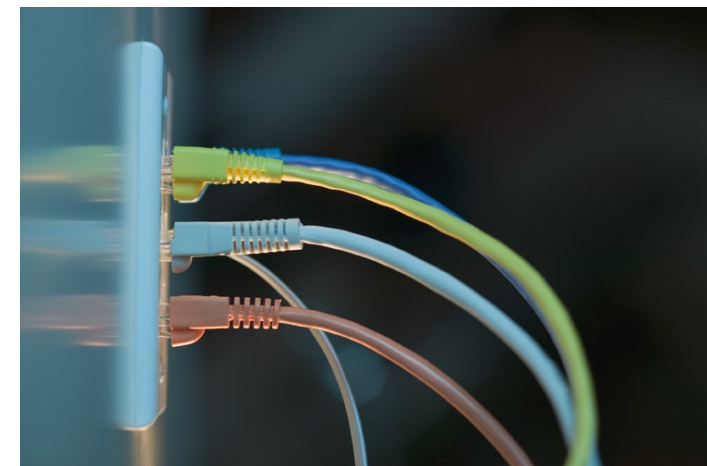
i norra Sverige gäller reducerad elskatt på 18,6 öre/kWh.

Moms

Du måste betala 25 procents moms på både el, elskatt och nätavgift.

Fasta avgifter

Till både elbolaget och nätbolaget måste du oftast betala en fast årsavgift, utöver de rörliga avgifterna. På räkningen står det abonnemang eller årsavgift. Även på dessa fasta avgifter tillkommer 25 procent moms.

5 x ordlista

Anl id och områdes-id

Varje elmätare har ett unikt anläggnings-id och ett områdes-id. De uppgifterna behöver du om du vill byta elbolag.

Avläst

...betyder att elmätaren är avläst ett visst datum och att elbolaget vet din mätarställning och din förbrukning. Ingen gissning, alltså.

Beräknad

...innebär att elbolaget har gjort en uppskattning (gissning) av din mätarställning och din förbrukning ett visst datum, baserat på vad du gjorde av med förra året. Från 1 juli 2009 ska alla ha möjlighet till löpande fjärravläsning, och för de flesta innebär det att förbrukningen

inte längre ska beräknas, utan att alla ska faktureras för sin faktiska förbrukning på varje räkning. Har elbolaget beräknat din förbrukning kommer det så småningom en avstämningsfaktura, där elbolaget jämför sin tidigare gissning med din faktiska, avlästa förbrukning. Antingen får du tillbaka mellanskillnaden, eller så får du betala lite extra.

Förbrukningsprofil

...betyder att elbolaget har en mall för hur mycket el ett normalt hushåll gör av med olika månader på året. Även om elbolaget bara läser av mätaren en gång om året så delar de inte kostnaden rakt av i 12 delar, utan räkningen blir högre på vintern än på sommaren.

Utjämnad faktura

...betyder att du betalar lika mycket varje månad, även om du förbrukar mer på vintern än på sommaren.

Räkna ut ditt elpris

■ Elpris per kWh

DITT ELPRIS:

* Här ska du skriva elpris inklusive elcertifikatavgift. Står det inget om elcertifikatavgift på din räkning är det redan inkluderat i priset. Står det som en egen post: lägg ihop det med elpriset (men fortfarande utan moms).

.....öre utan moms*

■ Elskatt per kWh

DIN ENERGISKATT:

.....öre utan moms

■ Nätagift per kWh

DIN NÄTAGVIFT:

.....öre utan moms

■ Total elkostnad per kWh

DIN TOTALA ELKOSTNAD:

Lägg ihop elpriset, skatten och nätagiften som du antecknat här ovanför (använd priser/kWh utan moms), och ta summan gånger 1,25 för att få fram kostnaden med moms:

.....öre utan moms

.....öre med moms

■ Fasta avgifter

DIN FASTA ÅRSavgift till elbolaget:

.....kr utan moms

DIN FASTA ÅRSavgift till nätbolaget:

.....kr utan moms

SUMMA ÅRSavgifter:

.....kr med moms

Tips: Står något av priserna bara angivet inklusive moms? Ta priset gånger 0,8 för att få fram priset utan moms, så kan du lättare använda mallen! Är det svårt? Ring el- eller nätbolaget och be dem hjälpa dig att skriva in rätt siffror i mallen.

Fråga: Vilka priser kan jag påverka genom egna val?

Svar: Elkostnaden, utan skatt och moms. Och årsavgiften till elbolaget, utan moms. Resten kan du inte påverka. Normalt står de avgifter du kan påverka för mindre än hälften av din totala kostnad.

5 x sant eller falskt

Det lönar sig alltid att släcka lampan.

Det är dyrare att tända och släcka lampan än att ha den tänd hela tiden

✓ Falskt

Det lönar sig alltid att släcka en lampa när man inte använder den. Undantaget är mycket stora ljusinstallationer, till exempel belysningen vid en bandyarena.

Vanliga glödlampor avger så mycket värme att det är en dålig affär att byta till lågenergilampor

✓ Falskt

Det stämmer att energin från vanliga glödlampor till 95 procent blir värme. På sommarhalvåret är den värmen till ingen nytta, och därför är det bättre att byta till lågenergilampor. Inte

ens på vintern kan man tillgodogöra sig all värme från glödlamporna för att värma upp bostaden. Till exempel sitter de helt fel – det finns en anledning till att man inte placerar värmeelement i taket.

Det sliter på tv:n att sätta på och stänga av den med knappen på apparaten. Därför är det mer ekonomiskt att använda fjärrkontrollen, trots att tv:n drar mer el då

✓ Falskt

En tv ska hålla för normal användning, och där ingår att använda alla befintliga knappar några gånger varje dag.

Man kan spara en tusenlapp på att inte använda standby-läget

✓ Sant

Många hushåll kan spara 500-1 000 kronor per år. Hur mycket man kan spara beror på hur många apparater man har, hur lång tid de står i standby-läge, hur gamla apparaterna är och vilken modell det är.

Man kan spara genom att skölja disken i balja

✓ Sant/Falskt

Det beror på hur stor disken är. Det är inte säkert att du fyller en hel balja vatten under en vanlig handdisk, och då hade du kanske tjänat på att diska under rinnande vatten. Prova!

Apparaternas standby tömmer din plånbok

Res dig upp och stäng av tv:n med knappen på apparaten!

Genom att sluta använda standbyläget kan du spara närmare en tusenlapp om året.

Tv, dator, mobilladdare – hemmet är fullt av apparater som fortsätter att dra ström efter att du stängt av dem. Ibland kan man undvika det energikrävande standby-läget genom att stänga av med tryckknappen, men ibland finns det inte ens någon knapp. Då måste man dra ur kontakten ur uttaget för att apparaten ska sluta dra ström.

Även lampor kan dra ström när de är släckta – titta efter den lilla svarta klumpen på sladden. Det är en adapter – och finns det en sådan är lampan sannolikt en eltjuv – dygnet runt.

Hur mycket ström som går åt i onödan varierar stort. En 28 tums tjock-tv kan kosta nära en hundring att ha i standbyläge de 21 timmar per dygn som den inte används – medan en platt-tv på 42 tum kanske bara kostar en tia.

En tumregel för synliga adapttrar är att ju lättare

och nättare de är, desto energisnålare är de. En sval adapter drar oftast mindre än en varmare, och en ny apparat är oftast strömsnålare än en gammal.

Energirådgivarna, ett samarbete mellan kommuner och elbolag i nordvästra Skåne, har räknat ut att ett normalhushåll kan spara närmare en tusenlapp per år på att stänga av alla apparater helt när de inte används. Hur stor just din besparing blir beror förstås på hur många apparater du har, och hur många timmar de står i standby-läge.

Vill man göra det enkelt för sig skaffar man en grenkontakt med avstängningsknapp. Dit kopplar man alla standby-apparater. Sedan är det lätt att stänga av allihop samtidigt, med en enkel knapptryckning. En sådan lösning kan också minska risken för att elektroniken skadas vid små spänningshöjningar, till exempel vid avlägsna åsknedslag.

Tänk på att inte bli för nitisk i jakten på eltjuvar. Drar du ur kontakten på videon måste du ställa in klockan och programmera om timern på nytt nästa gång du sätter på den.

**Dra ut
sladden ur
kontakten**

Så här hög blir kostnaden på ett år – för "avstängda" apparater

Listan gäller den tid som apparaten är i standby-läge. Elkostnaden för att faktiskt använda apparaten tillkommer. Kostnaden är beräknad på ett totalt elpris på 120 öre/kWh.

- ✓ Pc med skärm, 23 timmar per dygn: 151 kr/år
- ✓ Skrivare, dygnet runt: 106 kr/år
- ✓ Laddare för batterier, dygnet runt: 21 kr/år
- ✓ Laddare för mobiltelefon, dygnet runt: 15 kr/år
- ✓ Laddare för handdamsugare, dygnet runt: 15 kr/år
- ✓ Laddare för hårklippningsapparat, dygnet runt: 37 kr/år
- ✓ Laddare för tandborste, dygnet runt: 47 kr/år
- ✓ Laddare för trådlös telefon, dygnet runt: 42 kr/år
- ✓ Stereo, dygnet runt: 53 kr/år
- ✓ Tv, bildrör 28", 21 timmar/dygn: 92 kr/år
- ✓ Tv, plasma/lcd, 42", 21 timmar/ dygn: 10 kr/år
- ✓ Video, dygnet runt: 92 kr/år
- ✓ Digitalbox, 21 timmar/dygn: 92 kr/år
- ✓ Parabol, dygnet runt: 157 kr/år

Källa: Energirådgivarna
► www.energiradgivarna.se

